

Lukács Ágnes Édesanyja Lánykorában

Édesanyám [Lukács Gyuláné, szül. Schwartz Irén] látható a képen.

Édesanyám Békésen született, 1879-ben, de azt hiszem, a tanítóképzőt már itt, Budapesten végezte el. Hárman voltak testvérek: volt egy Józsika, az elég korán, gyerekkorában halt meg, így aztán ketten maradtak: Bétuska (Berta) meg az anyám. Édesanyám szüleinek vegyesboltjuk volt Békésen, onnan költözött föl Budapestre a nagymamám -- már özvegyen -- 1910 körül a két lányával.

Édesanyám családja nem nagyon volt vallásos. Békésen, ahol anyám született, nyilván volt valami zsidó templom, de ez nem játszott különösebb szerepet az életükben. Aztán később sem volt ennek jele. Templomba néha elmentek, meg a nagyböjtöt [Jom Kipur] betartották, de egyébként nem volt kóser koszt meg semmi... semmi se volt.

A mamám iskolája egy elemi iskola volt. Édesanyám vezette, ő is alapította az iskolát -- Szász-féle iskola, ez volt a neve. Édesanyámnak volt egy találmánya, egy írás-olvasás tanítási módszer, ami tényleg teljesen új volt. Erre ő tulajdonképpen úgy jött rá, hogy egyszer részt vett egy olyan tanfolyamon, ahol süketnémák írás-olvasás tanításával ismertették meg a tanfolyam résztvevőit.

Ez azon alapozódik, hogy a süketnémákat megtanítják bizonyos fokig a szájról való olvasás képességére is. Ezt anyámék aztán összekapcsolták az írás-olvasás tanítással, vagyis azt próbálták megoldani, hogy a betűk alakját a száj formájáról mintázzák. Tehát ha azt mondjuk, hogy "ó", akkor az ember "ó" betűt csinál a szájával, ha "a"-t mond az ember, nagyobbra nyitja a száját, akkor még vesszőt is lehet rá tenni, és itt van az "á" betű. Ebből csinált ő egy jó, tényleg használható írás-olvasás tanítási módszert, és ezt a mi iskolánkban vezették be. E szerint tanultam meg én is olvasni, illetve én történetesen már tudtam olvasni, amikor iskolába kerültem.

Attól fogva, hogy a szüleim 1913-ban összeházasodtak, édesanyámat úgy hívták, hogy Lukács Gyuláné. Az eredeti neve Schwartz volt, az apám neve pedig eredetileg Lichter volt, de Lukácsra magyarosította. Amikor a szüleim összekerültek, már magyar nevük volt.

1913-ban házasodtak össze, Olaszországban voltak nászúton. Édesapám lerajzolta a Monte Brét és a Lago Maggiore-t -- a nászútjukon is rajzolt. Én csak 1920-ban tudtam megszületni, mert előtte folyton háború volt. Elég idős szüleim voltak: amikor én születtem, már negyvenegy éves volt a mamám, a papám pedig egy évvel idősebb volt nála. Amikor 1939-ben leérettségiztem, a szüleim már nyugdíjban voltak. A holokausztot Pesten, a gettóban vészelték át.

Mikor kicsi voltam, a szüleimtől minden születésnapomra kaptam egy mesekönyvet, amit a mamám írt. A papám írta le nyomtatott betűkkel a szöveget, ő illusztrálta a könyvet, és én ezt kaptam. Amikor hat-hét éves voltam (talán már nyolc is), azt mondtam, hogy most egy regényt kérek, és akkor keletkezett "A lebergi baba" című mű. Lebergnél nevezetes csaták voltak. "A lebergi baba" háborús időkben zajló történet volt, de nem szerepelt benne közvetlenül a világháború -- egy család életéről szólt. Édesanyámnak ez a könyve nyomtatásban is megjelent, és egy másik is, annak az volt a címe, hogy "Kicsinyeknek nagy dolgokról".